

การพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย

พว.ศิริินทร์ ยางทอง

หัวหน้าพยาบาล

การพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย

สำหรับมนุษย์ทุกคนต่างต้องการที่จะมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
แม้แต่เมื่อเกิดการเจ็บป่วยที่ต้องเข้ารับการรักษาในสถานบริการ
สุขภาพในทุกๆ ระดับ บุคคลและครอบครัวต่างต้องการการ
ปฏิบัติที่อย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีความเป็นบุคคล

สิทธิของผู้ป่วย 10 ประเด็น

ข้อ 1

ผู้ป่วยทุกคนมีสิทธิพื้นฐานที่จะได้รับบริการ
ด้านสุขภาพ ตามบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

บทบาทในการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย

1. ให้การดูแลอย่างครอบคลุมทั้งร่างกาย จิตสังคมตามมาตรฐาน
2. ให้การต้อนรับให้คำแนะนำด้วยอัธยาศัยอันดี
3. ตรวจสอบที่เตียงผู้ป่วยจากทีมสุขภาพอย่างสม่ำเสมอให้ดกกริ่งเรียกเมื่อผู้ป่วยมีความไม่สบายทั้งร่างกายและจิตใจ
4. สอนและให้คำแนะนำการปฏิบัติตนแก่ผู้ป่วยทุกรายอย่างต่อเนื่องตั้งแต่แรกรับจนกระทั่งกลับบ้าน
5. ป้องกันผู้ป่วยไม่ให้เกิดการติดเชื้อและให้การฟื้นฟูร่างกายผู้ป่วยเพื่อไม่ให้เกิดภาวะแทรกซ้อน
6. จัดทำคู่มือปฏิบัติงานเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับบุคลากร
7. ประสานงานช่วยเหลือผู้ป่วยในทุกกรณี

ข้อ 2

ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะรับบริการจากผู้ประกอบวิชาชีพด้าน
สุขภาพโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ เนื่องจากความแตกต่าง
ด้านฐานะ เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา สังคม ลัทธิการเมือง
เพศ อายุ และลักษณะของความเจ็บป่วย

บทบาทในการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย

1. ปฏิบัติตามมาตรฐานการโดยไม่เลือกปฏิบัติว่าจะเป็นผู้ป่วยพิเศษหรือสามัญ
2. ไม่เลือกปฏิบัติต่อผู้ป่วยตามลักษณะของความเจ็บป่วยที่ขัดต่อความเชื่อ เจตคติ/ทัศนคติของผู้ดูแล เช่น ผู้ป่วยที่ทำแท้งโดยเจตนา ผู้ป่วยกินยาฆ่าตัวตาย เป็นต้น บุคลากรที่มีสุขภาพทุกคนต้องปฏิบัติต่อผู้ป่วยด้วยความสุภาพ ปราศจากอคติและเป็นไปตามมาตรฐานการพยาบาลเช่นเดียวกันกับการปฏิบัติต่อผู้ป่วยที่มาด้วยสาเหตุความเจ็บป่วยอื่นๆ

ข้อ 3

ผู้ป่วยที่ขอรับบริการด้านสุขภาพมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลอย่างเพียงพอและเข้าใจชัดเจน จากผู้ประกอบการวิชาชีพด้านสุขภาพ เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถเลือกตัดสินใจในการยินยอมหรือไม่ยินยอมให้ผู้ประกอบการวิชาชีพด้านสุขภาพปฏิบัติต่อตน เว้นแต่เป็นการช่วยเหลือรีบด่วนหรือจำเป็น

บทบาทในการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย

1. ให้ข้อมูลด้านการรักษาแก่ผู้ป่วยและญาติในขอบเขตวิชาชีพอย่างชัดเจน
2. เปิดโอกาสให้ซักถามก่อนให้ผู้ป่วยเซ็นยินยอมรับการรักษา
3. ติดต่อประสานงานในกรณีที่ผู้ป่วยต้องการพบแพทย์ผู้รับผิดชอบ
4. ให้โอกาสผู้ป่วยแสดงความเห็นและเข้าร่วมปรึกษากับทีมสุขภาพก่อนที่จะตัดสินใจเลือกวิธีการรักษา
5. อธิบายให้ผู้ป่วยทราบทุกครั้งก่อนให้การรักษาพยาบาล
6. บอกวิธีการสังเกตอาการที่อาจจะเกิดขึ้นเป็นผลจากการให้การรักษาพยาบาล
7. ตรวจสอบข้อมูลการรับรู้ของผู้ป่วยว่าเข้าใจถูกต้องด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย
8. รับฟังปัญหา ความคิดเห็นความต้องการและตอบข้อซักถามของผู้ป่วยด้วยใจที่ปราศจากอคติโดยไม่แสดงสีหน้าหรือท่าทางรำคาญ

ข้อ 4

ผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะเสี่ยงอันตรายถึงชีวิต มีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือรีบด่วนจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพโดยทันทีตามความจำเป็นแก่กรณี โดยไม่คำนึงว่าผู้ป่วยจะร้องขอความช่วยเหลือหรือไม่

บทบาทในการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย

1. เมื่อพบผู้ป่วยอยู่ในภาวะเสี่ยงต่ออันตรายต้องให้ความช่วยเหลือ โดยไม่มีข้อแม้ใดๆ ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม การช่วยเหลือรีบด่วน จะต้องคำนึงถึงความจำเป็นแก่กรณีด้วย มิใช่แฝงไว้ด้วย ประโยชน์ทางการเงิน
2. หน่วยงานต้องมีการเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์การช่วยเหลือชีวิตให้พร้อมปฏิบัติการเสมอ
3. จัดให้มีการทบทวนปรับปรุงขั้นตอนวิธีการช่วยชีวิตอย่างสม่ำเสมอเพื่อสามารถช่วยเหลือผู้ป่วยได้ทันเวลา
4. จัดให้มีผู้รับผิดชอบการช่วยเหลือผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะฉุกเฉินใน หน่วยงานอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

ข้อ 5

ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับทราบชื่อ สกุล และประเภทของผู้
ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพที่เป็นผู้ให้บริการแก่ตน

บทบาทในการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย

1. แนะนำตัวและบุคลากรทีมสุขภาพที่เกี่ยวข้องแก่ผู้ป่วยและญาติก่อนให้บริการตามความเหมาะสม
2. ติดชื่อ – นามสกุล ตำแหน่งที่ถูกต้องของบุคลากรทุกประเภทให้มองเห็นได้ชัดเจนและอ่านง่าย
3. มีแผนภูมิแสดงสายงานบังคับบัญชาพร้อมติดรูป ชื่อ – สกุลและตำแหน่งไว้หน้าหน่วยงาน
4. เขียนชื่อ – สกุลของแพทย์ บุคลากรพยาบาลและประเภทของผู้ประกอบวิชาชีพอื่นที่รับผิดชอบในแต่ละเวรไว้ในสถานที่ที่มองเห็นเด่นชัด
5. ผู้ป่วยในให้ติดป้ายชื่อแพทย์เจ้าของไข้ไว้ทุกเตียงและหน้าห้องผู้ป่วยทุกห้อง
6. ผู้ป่วยนอกติดป้ายชื่อแพทย์เวรที่ออกตรวจที่หน้าห้องตรวจโรค/โต๊ะตรวจโรคให้ผู้ป่วยมองเห็นเด่นชัด

ข้อ 6

ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะขอความเห็นจากผู้ประกอบวิชาชีพด้าน
สุขภาพอื่น ที่มีได้เป็นผู้ให้บริการ แก่ตน และมีสิทธิในการ
ขอเปลี่ยนผู้ให้บริการและสถานบริการได้

บทบาทในการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย

1. เป็นตัวแทนผู้ป่วยและญาติในการเรียกร้องสิทธิ หากผู้ป่วยได้รับบริการที่ไม่มีคุณภาพ
2. ให้การดูแลผู้ป่วยอย่างดีแม้ผู้ป่วยจะปฏิเสธการรักษาจากหน่วยงานของท่าน
3. ให้ความช่วยเหลือประสานงานเมื่อผู้ป่วยแจ้งความจำนงขอเปลี่ยนผู้ให้บริการหรือสถานบริการ
4. ให้ข้อมูลผู้ป่วยในการเลือกผู้ให้บริการหรือสถานบริการที่ผู้ป่วยประสงค์จะถูกส่งไปรักษา ต่อโดยใจที่ปราศจากอคติและคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ป่วยเป็นสำคัญ
5. แจ้งให้ผู้ป่วยหรือญาติทราบว่าผู้ป่วยสามารถจะกลับมารับบริการจากหน่วยงานของท่าน ได้ตลอดเวลาโดยจะไม่เกิดผลกระทบใดๆ ในการรักษาพยาบาล
6. ให้ผู้ป่วยหรือญาติที่มีสิทธิในการดูแลผู้ป่วยลงนามในเอกสารว่าไม่สมัครอยู่หลังจากได้รับคำบอกกล่าวของแพทย์และพยาบาลและเข้าใจถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นอย่างละเอียด เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการฟ้องร้องว่าละเลยทั้งที่อยู่ในภาวะอันตราย

ข้อ 7

ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับการปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง จาก
ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ โดยเคร่งครัด เว้นแต่จะ
ได้รับความยินยอมจากผู้ป่วยหรือการปฏิบัติหน้าที่ตาม
กฎหมาย

บทบาทในการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย

1. ผู้ป่วยทุกรายได้รับการรักษาความลับเกี่ยวกับข้อมูลการเจ็บป่วยของตน เว้นแต่จะได้รับ ความยินยอมจากผู้ป่วยหรือเมื่อเจ้าพนักงานต้องปฏิบัติตามหน้าที่
2. อภิปรายข้อมูลผู้ป่วยเฉพาะผู้ร่วมทีมสุขภาพและเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการ รักษาพยาบาลเท่านั้น
3. ไม่นำเรื่องผู้ป่วยมาถกเถียงหรือวิจารณ์ให้ผู้อื่นได้ยินโดยเฉพาะในที่สาธารณะ
4. จัดสถานที่ที่เหมาะสมในการให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำแก่ผู้ป่วย
5. ไม่วางแฟ้มประวัติหรือเขียนชื่อโรคไว้ที่ปลายเตียง/หน้าห้องผู้ป่วยเพราะข้อมูลความ เจ็บป่วยอาจมีผลเสียหายต่อผู้ป่วยหรือครอบครัว
6. ไม่ตอบข้อมูลของผู้ป่วยทางโทรศัพท์หรือพิจารณาตรวจสอบให้แน่ใจก่อนให้ข้อมูล
7. จัดเก็บรายงานผู้ป่วยไว้เป็นสัดส่วนและทบทวนระเบียบการหีบห่อแฟ้มประวัติ/เวช ระเบียบผู้ป่วยเมื่อมีการส่งไปให้คำปรึกษา/การส่งต่อหรือการนำไปเพื่อใช้ในการศึกษา
8. จัดทำระเบียบการขออำนาจระเบียบของผู้ป่วยหรือการแจ้งข้อมูลของผู้ป่วยต่อบุคคลที่ ตามเพื่อป้องกันการนำความลับของผู้ป่วยไปใช้ในทางเสื่อมเสียแก่ผู้ป่วยหรือครอบครัว

ข้อ 8

ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลอย่างครบถ้วนในการ
ตัดสินใจเข้าร่วม หรือถอนตัวจากการเป็น ผู้ถูกทดลองใน
การทำวิจัยของ ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ

บทบาทในการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย

1. จัดตั้งคณะกรรมการหรือหน่วยงานในโรงพยาบาลทำหน้าที่รับผิดชอบการวิจัย/การทดลองที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ข้อมูลที่เป็นของผู้ป่วยเพื่อไม่ให้ผู้ป่วยได้รับอันตรายหรือถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคล
2. ให้ข้อมูลรายละเอียดที่ช่วยให้ผู้ป่วยตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย/ทดลองและเคารพการตัดสินใจของผู้ป่วย
3. ชี้แจงให้ผู้ป่วยทราบว่าผู้ป่วยมีสิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย/ทดลอง โดยยืนยันว่าจะไม่มีผลใดๆ ต่อคุณภาพการรักษาพยาบาลและการดูแลที่จะได้รับ
4. บอกให้ผู้ป่วยทราบถึงวัตถุประสงค์ วิธีการ ระยะเวลา ขอบเขตการวิจัย/การทดลองอย่างชัดเจน
5. อธิบาย ตอบข้อข้องใจ ให้ข้อมูลภาวะแทรกซ้อนหรืออันตรายที่อาจเกิดขึ้นตลอดจนวิธีการปฏิบัติตนระหว่างหรือหลังทำการวิจัย/ทดลอง
6. ไม่เปิดเผยชื่อ ที่อยู่ ข้อมูลของผู้ป่วยที่เข้าร่วมการวิจัย/ทดลอง

ข้อ 9

ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการ
รักษาพยาบาลเฉพาะของตนที่ปรากฏในเวชระเบียนเมื่อ
ร้องขอ ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวต้องไม่เป็นการละเมิดสิทธิ
ส่วนตัวของบุคคลอื่น

บทบาทในการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย

1. หน่วยงานกำหนดแนวทางปฏิบัติในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลว่าข้อมูลใดเปิดเผยได้ ข้อมูลใดเปิดเผยไม่ได้และใครเป็นผู้รับผิดชอบในการให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยและญาติ
2. ผู้ป่วยมีสิทธิจะทราบและขอผลการวินิจฉัยโรค ผลการตรวจร่างกายและผลการตรวจทางห้องทดลองของตนได้
3. กรณีแพทย์วินิจฉัยว่าผู้ป่วยป่วยเป็นโรคร้ายแรงหรือต้องให้การรักษาด้วยวิธีพิเศษที่อาจเสี่ยงต่อภาวะสุขภาพ ด้านร่างกายหรือจิตใจ ควรประเมินความพร้อมของผู้ป่วยก่อนแจ้งข้อมูล
4. อธิบายให้ผู้ป่วยทราบข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย
5. ผู้ป่วยสามารถเป็นผู้ขอข้อมูลเองหรือมอบหมายให้ผู้อื่นกระทำแทนตามวิธีทางกฎหมายได้
6. ตรวจสอบการยินยอมให้เปิดเผยข้อมูลของผู้ป่วยต่อบุคคลที่สาม เช่น การสมัครงาน การประกันชีวิตหรือการประกันสุขภาพ
7. ไม่นำเรื่องราวของผู้ป่วยไปเปิดเผยต่อสื่อมวลชน ถ้าจำเป็นต้องไม่เปิดเผยชื่อผู้ป่วยหรือปีศาจส่วนของใบหน้าที่จะทำให้ผู้อื่นจำได้ โดยต้องได้รับความยินยอมจากผู้ป่วยก่อนเช่นกัน

ข้อ 10

บิดา มารดาหรือผู้แทนโดยชอบธรรมอาจใช้สิทธิแทน
ผู้ป่วยที่เป็นเด็กอายุยังไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ ผู้บกพร่องทาง
กายหรือจิต ซึ่งไม่สามารถใช้สิทธิด้วยตนเองได้

บทบาทในการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย

1. ให้ข้อมูลรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยที่ยังอายุไม่เกิน 18 ปี บริบูรณ์/ผู้บกพร่องทางกายหรือจิต และเปิดโอกาสบิดามารดาหรือผู้แทนโดยชอบธรรมตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลและเคารพการตัดสินใจของผู้ตัดสินใจ

